

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

Любінця Назарія Ігоровича

**«Діяльність “Motion Trio” в контексті акордеонного
камерно-ансамблевого мистецтва кінця XX – початку XXI століття»,**

представлене на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 02 Культура і мистецтво

за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

Останні десятиліття засвідчують істотне розширення художньо-виконавського та науково-дослідницького поля баянно-акордеонного мистецтва. Акордеон дедалі активніше утверджується не лише як сольний концертний інструмент, а й як повноцінний учасник камерно-ансамблевого музикування, здатний реалізовувати складні темброво-фактурні, драматургічні й композиційно-виконавські завдання. Особливої актуальності в цьому контексті набуває проблема однорідного акордеонного ансамблю, який, попри значну історію функціонування у виконавській практиці, ще не отримав достатньо цілісного осмислення як самостійна камерно-ансамблева модель.

У сучасному музикознавстві помітно активізувалися дослідження, присвячені баянно-акордеонному виконавству, камерно-ансамблевій практиці, жанрово-стильовим процесам і новим формам інструментального мислення. Водночас однорідний акордеонний ансамбль нерідко розглядається в межах ширших історико-виконавських або репертуарних узагальнень, тоді як його специфіка у статусі темброво-однорідного камерного ансамблю потребує окремої наукової уваги. Саме тому звернення Назарія Ігоровича Любінця до феномена польського акордеонного ансамблю «Motion Trio» є своєчасним і науково виправданим.

Дисертація присвячена діяльності «Motion Trio» в контексті акордеонного камерно-ансамблевого мистецтва кінця XX – початку XXI століття. Обрана тема є актуальною, оскільки поєднує кілька важливих дослідницьких площин: історію та теорію однорідного акордеонного ансамблю, український і польський контексти модерн-акордеонного мислення, проблематику авторської виконавської моделі, а також нову для українського музикознавства оптику

акустичного саунд-дизайну. Такий ракурс дає змогу розглядати «Motion Trio» не лише як успішний виконавський колектив, а як репрезентативне явище сучасного акордеонного мистецтва, у якому камерно-ансамблева практика поєднується з новими принципами організації звучання.

Варто наголосити, що дослідження Н. Любінця має виразну наукову новизну. У роботі вперше у вітчизняному музикознавстві здійснено системне осмислення творчості польського акордеонного ансамблю «Motion Trio»; обґрунтовано поняття акустичного саунд-дизайну як аналітичну категорію для інтерпретації його творчості; систематизовано джерельну базу, пов'язану з діяльністю ансамблю; виявлено композиційно-виконавські прийоми колективу та розкрито специфіку їх методико-виконавської реалізації. Суттєвим здобутком дисертанта є також окреслення українського й польського контекстів модерн-акордеонного процесу як передумови формування виконавської моделі «Motion Trio».

Робота здобувача добре структурована. Матеріал трьох розділів послідовно розкриває тему дисертації та сприяє досягненню поставленої мети – «на основі аналізу еволюції однорідного акордеонного ансамблю обґрунтувати творчість «Motion Trio» як авторську модель сучасного акордеонного тріо, осмислену крізь концепт саунд-дизайну» (с. 22).

У першому розділі «Теоретико-методологічні та історичні засади дослідження однорідного акордеонного ансамблю» сформовано наукову основу для подальшого аналізу. Дисертант розглядає однорідний акордеонний ансамбль у міждисциплінарній перспективі, окреслює його функціонування в сучасному виконавському просторі, визначає місце в системі камерно-ансамблевого музикування та аналізує український і польський контексти модерн-акордеона. Особливо цінним є те, що автор не обмежується історико-описовим викладом, а прагне виявити внутрішню логіку розвитку однорідного акордеонного ансамблю як специфічної камерної моделі, органічній пов'язаної з поліфункціональною природою акордеона.

У цьому розділі переконливо показано, що однорідний акордеонний ансамбль не може бути механічно ототожнений з іншими історично усталеними однорідними камерними складами, зокрема струнним квартетом, духовим квінтетом чи фортепіанним дуєтом. Його специфіка зумовлена особливою природою інструмента: поєднанням мелодичної, гармонічної, басової, фактурної та темброво-регістрової функцій у межах однієї партії. Завдяки цьому дисертант обґрунтовує потребу розглядати акордеонний ансамбль не лише за кількісним складом, а передусім за принципами функціональної взаємодії, тембрової організації та ансамблевого мислення.

Другий розділ «Творчість “Motion Trio” як авторська модель сучасного акордеонного тріо» є центральним для розкриття предмета дослідження. У ньому здійснено джерелознавчо-аналітичну реконструкцію творчого феномена ансамблю, розглянуто співвідношення зовнішньої рецепції та автоінтерпретації, а також проаналізовано композиційно-виконавські прийоми, що формують авторську модель «Motion Trio». Важливо, що здобувач підходить до ансамблю не лише як до об'єкта історико-біографічного опису, а як до цілісного художнього явища, у якому авторський репертуар, виконавська манера, сценічна енергія, темброве мислення й ансамблева взаємодія утворюють єдину систему.

Особливої уваги заслуговує аналіз композиційно-виконавських прийомів і специфіки їх методико-виконавської реалізації. Автор дисертації виокремлює «мінімалістсько-репетитивні структури, звукові петлі, моторні ритмічні формули, імітаційні та перкусивні ефекти, полістилістичні зіставлення, програмно-драматургічні рішення» (с. 161) й рухомий розподіл функцій між трьома акордеонами. Водночас ці прийоми розглянуто не ізольовано, а у зв'язку з ансамблевою координацією, ритмічною точністю, мікродинамічним контролем, тембровим слухом, гнучким міховеденням і стильовою мобільністю виконавців. Такий підхід дає змогу показати авторську модель «Motion Trio» не лише на рівні композиційних засобів, а й у площині її практичної виконавської реалізації.

Третій розділ «Саунд-дизайн як аналітична оптика творчості «Motion Trio»» є найбільш новаторським у методологічному сенсі. У ньому дисертант простежує історичні передумови та становлення саунд-дизайну в театрі, кіно й відеоіграх, узагальнює його теоретико-методологічні засади, розкриває органологічні передумови саунд-дизайнерського потенціалу акордеона та аналізує акустичний саунд-дизайн у творчості «Motion Trio». Такий підхід є перспективним, оскільки дає змогу перенести понятійний апарат саунд-дизайну зі сфери медіального звуку в площину академічного інструментального виконавства.

Важливим досягненням дисертанта є обґрунтування поняття акустичного саунд-дизайну. У роботі це поняття не зводиться до зовнішніх звукових ефектів чи технічного розширення звучання, а трактується як спосіб художньої організації звукового середовища засобами акустичного інструментального виконання. У цьому аспекті акордеон постає «не лише як мелодико-гармонічний інструмент, а як гнучкий акустичний звуковий ресурс» (с. 238).

Особливо переконливою видається думка дисертанта про те, що творчість «Motion Trio» репрезентує модель акустичного саунд-дизайну, реалізованого засобами однорідного акордеонного тріо. Три акустичні акордеони в цій моделі функціонують як цілісна система звукової організації, у якій виконавські прийоми, темброві пошуки, імітаційність, просторове мислення та драматургічна логіка утворюють єдине художнє ціле. Саме цей аспект надає дисертації особливої наукової ваги, оскільки відкриває новий аналітичний підхід до дослідження сучасного акордеонного виконавства.

Здобувач добре володіє матеріалом, демонструє знання українського й зарубіжного наукового дискурсу, вміє працювати з різними типами джерел – науковими працями, офіційними матеріалами ансамблю, інтерв'ю, критичними публікаціями, аудіо та відеозаписами. Водночас текст дисертації засвідчує здатність автора до самостійного узагальнення, побудови власної дослідницької логіки та формулювання нових понять, важливих для сучасного музикознавства.

Наприкінці роботи подано змістовні висновки, що узагальнюють результати дослідження. У них послідовно доведено, що однорідний акордеонний ансамбль у сучасному камерно-ансамблевому мистецтві постає як самостійна виконавська модель, а творчість «Motion Trio» може бути осмислена як авторська модель сучасного акордеонного тріо. Висновки дисертації мають значення як для теорії акордеонного мистецтва, так і для виконавської практики, ансамблевої педагогіки та подальших досліджень у сфері акустичного саунд-дизайну.

Основні результати дослідження достатньо апробовані. Автор має 4 публікації у фахових виданнях України категорії «Б», одноосібний розділ у колективній монографії, а також 9 праць апробаційного характеру, що засвідчує послідовну роботу здобувача над обраною темою та її представлення в науковому середовищі.

Видається, що матеріали дисертації мають перспективу подальшого розвитку, зокрема у форматі монографії або методико-аналітичного посібника для виконавців і викладачів акордеонного ансамблю. Особливо цінними для практичного застосування можуть бути положення, пов'язані з методико-виконавським аналізом творчості «Motion Trio» та з осмисленням акустичного саунд-дизайну як виконавської стратегії.

Цікава й новаторська тема дисертаційного дослідження спонукає до дискусії, тому дозволю собі поставити Назарію Ігоровичу два запитання:

1. Як Ви розмежовуєте поняття акустичного саунд-дизайну та традиційні для акордеонного виконавства темброво-сонористичні прийоми?
2. Які саме критерії дають підстави трактувати творчість «Motion Trio» як авторську модель сучасного акордеонного тріо, а не лише як успішну виконавську практику окремого ансамблю?

Загалом дисертація Н. І. Любінця є завершеним, самостійним і актуальним науковим дослідженням, у якому вперше системно осмислено діяльність «Motion Trio» в контексті акордеонного камерно-ансамблевого

мистецтва кінця XX – початку XXI століття. Робота має належний рівень наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної значущості.

Усе вищевикладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Любінця Назарія Ігоровича «Діяльність “Motion Trio” в контексті акордеонного камерно-ансамблевого мистецтва кінця XX – початку XXI століття» за актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною цінністю відповідає вимогам пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р., затвердженого Міністерством юстиції України 03. 02. 2017 р. за № 155/30023, а її автор заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Офіційний рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного
та образотворчого мистецтва,
ДДПУ імені Івана Франка

Любомир МАРТИНІВ